ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Гулистон шахар

2024 йил 17 декабрь

Гулистон туманлараро иктисодий судининг судьяси З.Раджабов раислигида, Р.Садуллоев котиблигида, Гулистон шахар прокурорининг катта ёрдамчиси А.Джайнаров, "Hududiy elektr tarmoqlari" акциядорлик жамияти Сирдарё худудий филиали Гулистон туман электр таъминоти юрисконсульти С.Мирзакулов (2024 йил 15 апрелдаги ЁД-14/0720-сонли ишончнома асосида) иштирокида, Гулистон туман прокурорининг даъвогар "Hududiy elektr tarmoqlari" акциядорлик жамияти манфаатида жавобгар "BEK CHORVA YILQICHILIK" масъулияти чекланган жамияти хисобидан 8 130 813 сўм асосий карз ва 220 309 сўм пеня ундириш тўгрисидаги даъво аризаси юзасидан кўзғатилган иктисодий ишни ўз биносида, очик суд мажлисида кўриб чикиб, куйидагиларни

АНИКЛАДИ:

Гулистон туман прокурори (кейинги ўринларда — прокурор) даъвогар "Hududiy elektr tarmoqlari" акциядорлик жамияти (кейинги ўринларда — даъвогар) манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар "BEK CHORVA YILQICHILIK" масъулияти чекланган жамияти (кейинги ўринларда — жавобгар) хисобидан 8 130 813 сўм асосий қарз ва 220 309 сўм пеня ундиришни сўраган.

Жавобгар иш муҳокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган бўлса-да, уларнинг вакиллари суд мажлисига келмади.

Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси (кейинги ўринларда - ИПК) 128-моддасининг биринчи қисмига асосан агар суд иқтисодий суд ишларини юритиш иштирокчиси ўзига юборилган ажримнинг кўчирма нусхасини олганлиги ёки ушбу Кодексда назарда тутилган бошқа усулда хабардор қилинганлиги тўғрисида суд мажлиси бошлангунига қадар маълумотларга эга бўлса, ушбу иштирокчи тегишли тарзда хабардор қилинган деб ҳисобланади.

ИПК 170-моддасининг учинчи қисмига асосан иш мухокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган жавобгар, учинчи шахслар суд мажлисига келмаса, низо уларнинг йўқлигида ҳал қилиниши мумкин.

Шу сабабли суд ишни жавобгар вакиллари иштирокисиз кўриб чикишни лозим топади.

Суд мажлисида иштирок этган прокурор ёрдамчиси даъво талабларини қўллаб-қувватлаб, ундаги важларни такрорлаб, лекин даъво аризаси судга

кирим бўлганидан сўнг, жавобгар томонидан қарздорлик тўлиқ қопланганлигини билдириб, суддан қонуний қарор қабул қилишни сўради.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъво талабларини қуллаб-қувватлаб, ундаги важларни такрорлаб, лекин жавобгар томонидан қарздорлик тулиқ қопланганлигини билдириб, суддан қонуний қарор қабул қилишни суради.

Суд, ишда иштирок этувчи тарафлар вакилларининг тушунтиришларини тинглаб, ишдаги мавжуд ва суд муҳокамаси жараёнида тақдим этилган ҳужжатларни ўрганиб чиқиб, қуйидаги асосларга кўра прокурорнинг даъвогар манфаатида киритган даъво аризасини қаноатлантиришни рад этишни лозим топади.

ИПК 13-моддасининг биринчи қисмига асосан суд ишларни Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ва қонунлари, бошқа қонунчилик ҳужжатлари, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномалари асосида ҳал қилади.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддаси биринчи қисмига асосан, ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли.

Ушбу модданинг учинчи қисмида ҳар кимга бузилган ҳуқуқ ва эркинликларини тиклаш учун унинг иши қонунда белгиланган муддатларда ваколатли, мустақил ҳамда ҳолис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқи кафолатланади.

Конституциянинг 130-моддасига биноан Ўзбекистон Республикасида одил судлов фақат суд томонидан амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси (кейинги ўринларда — ФК) 234-моддасининг иккинчи қисмига кўра мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

Мазкур холатда мажбуриятлар тарафлар ўртасида 2022 йил 30 декабрда тузилган 497 - сонли улгуржи истеъмолчиларга электр энергияси етказиб бериш шартномаси (кейинги ўринларда — шартнома)дан келиб чиққан.

468-моддасига кўра, энергия таъминоти шартномасига мувофик, энергия билан таъминловчи ташкилот туташтирилган тармок орқали абонентга (истеъмолчига) энергия бериб туриш мажбуриятини олади, абонент эса қабул қилинган энергия ҳақини тўлаш, шунингдек шартномада тутилган энергия истеъмол қилиш тартибига риоя тасарруфидаги энергетика шохобчаларидан фойдаланиш хавфсизлигини фойдаланадиган энергия истеъмол қилувчи ўзи ускуналарнинг созлигини таъминлаш мажбуриятини олади.

Шартноманинг I бўлимига асосан даъвогар электр энергиясини уланган тармоқ орқали етказиб бериш, жавобгар эса истеъмол қилинган энергия учун ўз вақтида ҳақ тўлаш мажбуриятини олган.

Даъвогар шартнома шартларини бажариб, жавобгарга уланган тармоқлари орқали электр энергияси етказиб берган. Жавобгар истеъмол қилинган энергия ҳақини ўз вақтида тўлаш чораларини кўрмаган. Натижада

жавобгарнинг даъвогар олдида 2024 йил 01 ноябрь холатига 8 130 813 сўм асосий қарзи вужудга келган.

Жавобгар томонидан истеъмол қилинган электр энергияси тарафлар ўртасидаги 8 130 813 сўмлик электрон расмийлаштирилган хисобварақфактуралар билан тасдиқланган.

Жавобгар электр энергиядан фойдаланиш қоидалари талабларини бажармаганлиги учун 2024 йил 10 октябрь куни электр тармоғидан узилганлиги тўғрисида 22-сонли далолатнома тузилган.

Даъвогар томонидан шартнома бўйича юзага келган қарзни тўлаш тўгрисида 2024 йил 15 ноябрь куни талабнома юборилган, бирок ушбу ёзма ҳамда оғзаки равишда огоҳлантиришлар жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилиб, истеъмол қилинган энергия ҳақи учун 8 130 813 сўм асосий қарз тўлови амалга оширилмаган.

Шу сабабли прокурор томонидан судга жавобгар хисобидан даъвогар фойдасига 8 130 813 сўм қарз ундириш тўғрисида талаб билдирилган.

Қайд этилганларга асосан, суд, прокурорнинг 8 130 813 сўм асосий қарз ундириш тўғрисидаги даъво талабини асосли деб ҳисоблайди.

Бундан ташқари прокурор жавобгар ҳисобидан даъвогар фойдасига 220 309 сўм пеня ундиришни сўраган.

ФК 261-моддасининг учинчи қисмига кўра қарздор мажбуриятларнинг бажарилишини кечиктириб юборганида тўлайдиган ва ўтказиб юборилган муддатнинг ҳар бир куни учун мажбуриятнинг бажарилмаган қисмига нисбатан фоиз билан ҳисобланадиган неустойка пеня ҳисобланади.

Шартноманинг 3.12-бандида етказиб берилган энергия учун ўз вақтида ҳақ тўламаса, истеъмолчи корхонага муддати ўтказиб юборилган ҳар бир кун учун тўлов суммасининг 0,1 фоизи микдорида пеня тўлаши белгиланган.

ФК 333-моддасининг биринчи қисмига асосан қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун ҳужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради.

Қайд этилганларга асосан суд прокурорнинг жавобгардан даъвогар фойдасига пеня ундириш тўғрисидаги даъво талабини шартнома шартларига кўра асосли деб хисоблайди.

Бироқ, суд мажлисида аниқланишича, қарздорлик даъво ариза судга киритилганидан сўнг 2024 йилнинг 04 декабрь куни жавобгар томонидан тўлиқ бартараф этилган.

Даъвогар судга маълумотнома такдим этиб, жавобгар томонидан 2024 йил 27 ноябрь куни 1 000 000 сўм ва 2024 йил 04 декабрь куни 8 000 000 сўм тўловлар амалга оширилиб, жавобгарнинг электр энергиясидан юзага келган қарздорликлари тўлик бартараф этилганлигини маълум қилди.

Шу сабабли суд, прокурорнинг жавобгар хисобидан 8 130 813 сўм асосий қарз ва 220 309 сўм пеня ундириш тўғрисидаги даъво талабларини прокурор даъво аризаси билан судга мурожаат қилганидан сўнг қарздорликлар жавобгар томонидан ихтиёрий равишда қопланганлигини

инобатга олиб, прокурорнинг даъво талабларини қаноатлантиришни рад этишни лозим топади.

ИПК 118-моддасининг биринчи қисмига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилиши, учинчи қисмига кўра даъвогар тўлашдан белгиланган тартибда озод қилинган давлат божи, агар жавобгар бож тўлашдан озод қилинмаган бўлса, қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда жавобгардан республика бюджети даромадига ундирилиши, бешинчи қисмига кўра, даъвогарнинг талаблари у судга мурожаат қилганидан сўнг жавобгар томонидан ихтиёрий равишда қаноатлантирилса, суд харажатлари жавобгарнинг зиммасига юклатилиши белгиланган.

Прокурорнинг даъво талаблари асосли деб топилганлиги сабабли суд харажатлари тўлик хажмда жавобгар зиммасига юкланади.

Ўзбекистон Республикаси "Давлат божи тўгрисида" ги қонунининг 5-моддасида иктисодий судларга бериладиган даъво аризаларидан давлат божи ундирилиши белгиланган. Ушбу қонунга илова билан тасдиқланган давлат божи ставкаларининг микдорларининг 2-бандида иктисодий судга бериладиган мулкий хусусиятга эга даъво аризаларидан даъво бахосининг 2 фоизи микдорида, бирок базавий хисоблаш микдори (БХМ) нинг 1 бараваридан кам бўлмаган микдорда давлат божи ундирилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2024 йил 12 августдаги ПФ - 108-сонли Фармони билан базавий хисоблаш микдори ойига 2024 йил 01 октябрдан 375 000 сўм этиб белгиланган.

Юқоридагиларга кўра, суд прокурорнинг даъво талабларини қаноатлантиришни рад этишни, даъво микдорининг 2 фоизи БХМнинг 1 бараваридан кам эканлигини инобатга олиб, жавобгар хисобидан республика бюджетига базавий хисоблаш микдорининг 1 бараваридан кам бўлмаган микдорда 375 000 сўм давлат божи ва даъвогар хисобига олдиндан тўлаб чикилган 37 500 сўм почта харажатини ундиришни лозим топиб, Ўзбекистон Республикаси Иктисодий процессуал кодексининг 68, 118, 170, 176-180,186, 192-моддаларини кўллаб,

КАРОР КИЛДИ:

Гулистон туман прокурорининг даъвогар "Hududiy elektr tarmoqlari" акциядорлик жамияти манфаатида киритган даъво аризасини қаноатлантириш рад этилсин.

Жавобгар "BEK CHORVA YILQICHILIK" масъулияти чекланган жамияти хисобидан даъвогар "Hududiy elektr tarmoqlari" акциядорлик жамияти фойдасига 37 500 сўм почта харажати ундирилсин.

Жавобгар "BEK CHORVA YILQICHILIK" масъулияти чекланган жамияти хисобидан республика бюджетига 375 000 сўм давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори қабул қилингандан кейин бир ойлик муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақалари берилсин.

Хал қилув қарори устидан у қабул қилинган кундан эътиборан бир ой ичида шу суд орқали Сирдарё вилоят судининг иқтисодий ишлари бўйича судлов ҳайъатига апелляция тартибида ёки қонуний кучга кирган ва апелляция тартибида кўрилмаган ҳал қилув қарори устидан у қонуний кучга кирган кундан эътиборан олти ой ичида кассация тартибида шикоят берилиши ёхуд прокурор протест келтириши мумкин.

Раислик қилувчи, судья

3.Раджабов

